

Lielähti-Ylöjärvi-raitiotien hankesuunnitelman tavoitteiden, vertailuasetelman ja vaikutustenarviointien periaatteet ja ratainfra kustannusjakopiste

Kaupunginhallitus 24.11.2025 § 385
709/00.04.01/2021

Valmistelija: Kaupunkirakennejohtaja, kehityspäällikkö

Seloste ja perustelut: Tampereen raitiotien liikennöinti Hiedanrannan kautta Lentävänniemeen alkoi 7.1.2025. Lielähti-Ylöjärvi -raitiotien toteuttamiseen on varauduttu toteuttamalla Lentävänniemen ratalinjan rakentamisen yhteydessä uuden ratahaaran mahdollistavat ratavaihteet valmiiksi Hiedanrannan keskusaukiolle, Nottbeckin aukiolle. Tampereen Ratikan tulevien ratahaarojen toteutusjärjestystä ohjaavat Tampereen Raitiotie Oy:n osakassopimuksen aikataululiitteet, jotka on hyväksytty osakaskunnissa joulukuussa 2024 ja tammikuussa 2025. Tampereen kaupunginhallitus teki 9.12.2024 ja Ylöjärven kaupunginhallitus 16.12.2024 päätöksen Lielähti-Ylöjärvi -raitiotien hankesuunnitelmaan ryhtymisestä.

Lielähti-Ylöjärvi -raitiotien hankesuunnitelma pohjautuu Tampereen kaupunginhallituksen 6.2.2023 ja Ylöjärven kaupunginvaltuuston 12.2.2023 hyväksymään Lielähti-Ylöjärvi -raitiotien tarkentavaan yleissuunnitelmaan. Lielähti-Ylöjärvi -raitiotien hankesuunnitelmassa on tavoitteena tarkentaa raitiotien sijaintia, korkeusasemaa ja tilantarvetta katuymäristössä ja suhteessa kiinteistöihin, asemakaavoitettaviin kortteleihin, kantatiehen 65 sekä päärataan Helsinki-Tampere-Oulu. Hankesuunnitelmassa laaditaan raitiotieradan ja -pysäkkien aluevarausuunnitelmat, alustavat katusuunnitelmat.

Hankesuunnitelma palvelee Tampereella ja Ylöjärvellä maankäytön, liikennejärjestelmän ja katujen sekä kunnallistekniikan suunnittelua ja rakentamista. Hankesuunnitelma tuottaa päätöksentekoa varten tietoa raitiotien vaikutuksista ja kannattavuudesta. Hankesuunnitelman perusteella Tampereen ja Ylöjärven kaupunginvaltuustot voivat tehdä päätöksen mahdolliseen raitiotien toteutussuunnitteluun ryhtymisestä. Toteutussuunnitteluvaiheen päätteeksi tehdään päätös mahdollisesta raitiotien rakentamisesta.

Kaupunginhallitukselle esitetään hyväksyttäväksi liitteen 1 mukainen Lielähti-Ylöjärvi -raitiotien hankesuunnitelman 1. välipäätöksen aineisto, johon sisältyy raitiotien ratahaaran toteuttamisen tavoitteet, hankesuunnitelman laatimisen tavoitteet, vertailuasetelma ja vaikutusarviointien periaatteet sekä ratainfrastruktuurin rakentamisen ja kunnossapidon kaupunkien välisen kustannusjakopisteen periaate.

Tampereen ja Ylöjärven tavoitteet raitiotiejärjestelmälle perustuvat Tampereen kaupungin vuonna 2016 määrittelemiin ja hyväksymiin tavoitteisiin, ja niitä on tarkennettu syksyn 2025 aikana sekä Ylöjärven kaupungin johtoryhmässä että Lielähti-Ylöjärvi -raitiotien hankesuunnitelman ohjausryhmässä.

Hankesuunnitelmassa raitiotieinfra rakentamisen ja ylläpidon kustannukset määritetään jyvitettyinä Tampereen kaupungin ja Ylöjärven kaupungin kustannusosuuksiin. Omistajakuntien välinen kustannusjakopiste määräytyy Tampereen Raitiotie Oy:n osakassopimuksen periaatteiden mukaisesti.

Osakassopimuksen liitteeseen 6.4 on kirjattu, että Tampereen Raitiotie Oy:n infravastikkeen infrakululajin jakoperuste omistajakuntien kesken määritetään

hankesuunnitelmavaiheessa ja infrakululajin laskentojen teknisenä lähtökohtana on Tampereen alueen viimeinen pysäkki, viimeinen pysäkkivaraus tai kuntarajan läheisyydessä sijaitsevan varikon sisäänajon liittymäkohta, ei kuntaraja. Päätösesitys on, että Lielähti–Ylöjärvi -raitiotien infran rakentamisen ja ylläpidon kustannusjakopiste tehtävässä hankesuunnitelmassa on Tampereen ja Ylöjärven kaupunkien kesken Lielahden säilytysvarikolle johtavan raiteen Tampereen keskustan puoleinen erkanemiskohta linjaraiteesta.

Raitiotien toteutussisältöön ja kustannuksiin sisältyy olemassa olevan kunnallistekniikan ja katujärjestelyjen siirtäminen raitiotien tieltä uusiin sijainteihin. Raitiotien valtionapukelpoiseen toteutussisältöön eivät sisälly mm. kunnallistekniikan putkikoon kapasiteetin kasvattaminen, kadulta puuttuvan jalankulku- ja pyörätieyhteyden toteuttaminen tai nykyisen leventäminen tai katualueen pintojen laatutason parantaminen. Tällaisten raitiotien rakentamisen yhteydessä toteutettavien nk. liittyvien hankkeiden kustannukset jakautuvat kuntien kesken samoilla periaatteilla, yleensä kuntarajalta, kuin yleensä katu- ja kunnallisteknisessä rakentamisessa. Hankesuunnitelmassa aluevaraussuunnitelmat, alustavat katusuunnitelmat laaditaan koko katualueesta. Hankesuunnitelmassa eritellään aluevaraussuunnitelmien kartoilta raitiotien toteutussisältöön kuuluvat rakennusosat ja kaupunkien liittyvät hankkeet.

Tampereen Raitiotie Oy:n ja joukkoliikenneviranomainen Nyssen keväällä 2025 teettämässä varikkoselvityksessä johtopäätöksenä on, että Pirkkala–Linnainmaa-raitiotien jälkeen toteutettavat uudet rataosuudet edellyttävät myös uuden raitiovaunujen säilytysvarikon toteuttamisen Tampereen raitiotiejärjestelmään. Lielähti–Ylöjärvi -raitiotien hankesuunnitelman kustannuslaskelmat ja vaikutusten arvioinnit perustuvat Tampereen Raitiotie Oy:n osakassopimuksen aikataululiitteiden mukaiseen arvioon, jonka mukaan Pirkkala–Linnainmaa-raitiotien jälkeen seuraavana toteuttava uusi raitiotieyhteys on Lielähti–Ylöjärvi -ratahaara. Hankesuunnitelmassa lähtökohtaoletuksena on, että uusi raitiovaunujen säilytysvarikko toteutetaan samaan aikaan Lielähti–Ylöjärvi -ratahaaran kanssa uuden rataosuuden varteen Lielahden Turvesuolle.

Ylöjärven kaupunginvaltuusto on päättänyt 2.11.2020 raitiotien seudullisen yleissuunnitelman hyväksymisen yhteydessä tehdä raitiotien ratavarauksen Asemantielle optiona mahdollinen rautatieasema tai -seisake huomioiden. Hankesuunnitelman hankintavaiheessa on arvioitu, että Asemantien ratavarauksen tarkempaa suunnittelua ei ole tarkoituksenmukaista sisällyttää hankesuunnitelmaan, koska juna-aseman toteutumisesta tai aikataulusta ei ole varmuutta. Mahdollinen juna-asema sijoittuisi noin 400 metrin kävelyetäisyydelle Räikän raitiovaunupysäkestä, mikä ei puolla erillisen pistoraiteen rakentamista. Ratavaraus huomioidaan asemanseudun maankäytön suunnittelussa tilavarauksena.

Päätettäväksi esitetään, että hankesuunnitelman vaikutustenarvioinnissa ja hankearvioinnissa vertaillaan raitiotietä (VE 1) bussilla liikennöitäviin vaihtoehtoihin (VE 0+a ja VE 0+b). Vaihtoehtoissa raitiotien tai bussien runkolinjan lisäksi matkustajia Ylöjärvellä palvelee myös muu Ylöjärven kaupungin sisäinen bussiliikenne.

Hankesuunnitelman hankevaihtoehdoksi esitetään:

- VE 1: Raitiotie toteutetaan kerralla rakentaen Tampereen Hiedanrannasta Nottbeckin aukiolta Ylöjärven Kuruntielle Leijapuiston päätepysäkille asti. Raitiotien liikennöinnin arvioitu aloittaminen on tammikuussa 2036. Liikennöinti

tapahtuu Ylöjärven Leijapuistosta Tampereen keskustaan vaihdottomasti 7,5 minuutin vuorovälillä. Liityntäbussiliikenne yhdistyy raitiotiejärjestelmään vaihtopysäkeillä, joista merkittävimpiä ratahaaralla ovat Leijapuiston, Soppeenmäen ja Hiedanrannan vaihtopysäkit.

Hankesuunnitelman vertailuvaihtoehdoiksi esitetään vaihtoehtoja:

- VE 0+a: Bussien runkolinja liikennöi 7,5 minuutin vuorovälillä Ylöjärveltä Hiedanrannan vaihtopysäkille, jossa on vaihto busseista raitiotieliikenteen jokaiseen vuoroon.

- VE 0+b: Bussien runkolinja liikennöi 7,5 minuutin vuorovälillä Ylöjärveltä Tampereen keskustaan vaihdottomasti.

Tampereen kaupunkiseudun kunnissa on käynnissä erillisiä selvityksiä lähijunaliikenteen kehittämisestä. Lähijunaseisakkeita, -kalustoa ja -liikennettä koskevat yksityiskohdat tarkentuvat vuoden 2026 alkupuolella. Ylöjärven lähijunaseisake sisältyy raitiotien hankesuunnitelman hankevaihtoehtoon ja kaikkiin vertailuvaihtoehtoihin yhtenä joukkoliikennemuotona, joka kulkisi Ylöjärven ja Tampereen keskustan välillä arviolta tunnin vuorovälillä.

Raitiotien hankevaihtoehdon vaikutuksia arvioidaan ja vertaillaan vertailuvaihtoehtoihin nähden raitiotien arvioidusta liikennöinnin avaushetkestä tammikuusta 2036 vuoteen 2050, kun raitiotiekäytävän maankäytön arvioidaan olevan pääosin toteutunut.

Tavoitteiden, vertailuasetelman ja vaikutusten arvioinnin periaatteiden hyväksymisen pohjalta laaditaan syksyn 2025 aikana kohdekohtaisia vaihtoehtovertailuja. Näitä käsitellään sidosryhmien kanssa kehittämistyöpajassa vuoden 2026 alussa. Kuntalaisille järjestetään mahdollisuus osallistua maastokävelyihin valituissa kohteissa keväällä 2026. Tämän jälkeen laaditaan aluevaraussuunnitelmaluonnokset, jotka asetetaan kuntalaisten ja sidosryhmien kommentoitavaksi syksyllä 2026. Suunnitelmaluonnoksia esitellään yleisötilaisuuksissa ja samalla kuntalaisille avataan karttakysely.

Hankesuunnitelmasta pyydetään sidosryhmiltä lausunnot alkuvuonna 2027. Jotta osakassopimuksen mukainen ratahaaran toteuttamisen aikataulutavoite voisi toteutua, on tavoitteena, että valmista hankesuunnitelmaa käsitellään loppukeväällä 2027 Tampereen ja Ylöjärven kaupunginhallituksissa ja -valtuustoissa, ja samalla tehdään päätös mahdollisesta raitiotien toteutussuunnitteluun ryhtymisestä. Lielähti–Ylöjärvi -raitiotien ratahaaran rakentamista koskeva päätöksenteko ajoittuisi loppuvuoteen 2031 ja rakentaminen voisi aikaisintaan alkaa vuonna 2032.

Toimivalta: Hallintosääntö § 87

Lisätietoja päätöksestä: Kaupunkirakennejohtaja Jukka Nurmi, p. 050 466 5860, etunimi.sukunimi@ylojarvi.fi; kehityspäällikkö Mari Ruissalo, p. 044 486 3124, etunimi.sukunimi@ylojarvi.fi

Liite: Liite 1 Lielähti–Ylöjärvi -raitiotien hankesuunnitelman 1. välipäätöksen liiteaineisto

Esittelijä: Kaupunginjohtaja

Päätösehdotus: Kaupunginhallitus päättää

1. Hyväksyä ratahaaran toteuttamisen tavoitteet, hankesuunnitelman laatimisen tavoitteet, vertailuasetelman ja vaikutusten arvioinnin periaatteet liitteen 1 mukaisesti, ja
2. että Lielähti–Ylöjärvi -raitiotien ratainfrastruktuurin rakentamisen ja ylläpidon kustannusjakopiste tehtävässä hankesuunnitelmassa on Tampereen ja Ylöjärven kaupunkien kesken Lielahden säilytysvarikolle johtavan raiteen Tampereen keskustan puoleinen erkanemiskohta linjaraiteesta, ja että
3. Ylöjärven Asemantien raitiotieradan suunnittelu ei sisälly hankesuunnitelmaan.

Päätös:

Hyväksyttiin.

Kehityspäällikkö saapui kokoukseen puhe- ja läsnäolo-oikeudella ennen tämän asian käsittelyä klo 17.41.

Antti Järvensivu oli poissa kokouksesta tämän asian aikana klo 17.43-17.44.